

Seçimler ve Sol Bir Turnusol Kağıdı Olarak Başörtüsü Yasağı

Bünyamin Esen

Bu ayın 22'sinde parlamentonun 23. dönem yapısını belirlemek üzere seçim yapılıyor. Herkes 22 Temmuz seçimlerine farklı anlamlar yüklemekte. Saadet Partisi lideri Necmettin Erbakan açısından bu seçimler bir "Milli Kurtuluş Harekatı" anlamı taşıyor ve "milletimiz" için Çanakkale Savaşı kadar önem arz ediyor. Adalet ve Kalkınma Partisi lideri Erdoğan açısından seçimler "merkez"e taşınmanın son hamlesi ve vitrin düzenleme provası niteliğinde. Bunu AKP adaylarına baktığımızda rahatça görebiliyoruz. AKP'ye umut bağlayan geniş kesimler açısından ise; TC seçim sandığına giderek "inadına" ampul sembolünün üzerine mührü basmak, Cumhurbaşkanlığı seçiminin akamete uğratılması, son askeri muhtıra ve süregelen baskılara karşı bir duruş anlamı taşıyor.

22 Temmuz, Türkiye coğrafyasındaki sosyalist sol muhalefetin azımsanamayacak ölçüdeki bir kısmı açısından ise "bağımsız aday" tecrübesi ile hatırlanacak. Bağımsız sol adaylar girişimi; Troçkistlerden liberal sola, örgütlü soldan bağımsız sosyalist aydınlara dek birçok parti ve sol çevrenin bir süredir yaptıkları görüşme ve tartışmalarla şekillendi. Sol adaylar batı illerinde aday çıkartmayan DTP tarafından da destekleniyorlar. Aynı sosyalist çevreler de doğu illerinde DTP'yi desteklemekteler. Bu adayların sembol olarak en öne çıkanlarının Prof. Baskın Oran ve ÖDP Genel Başkanı Ufuk Uras olduğu görülüyor. Bununla birlikte seçim pusulasında ESP gibi çeşitli sol grupların bağımsız adayları da yer almakta.

Aslında solun seçim konusundaki yeni stratejisi bir süredir kendi içlerinde "solun Türkiye'de gerilemesine nasıl çözüm bulunabileceğine dair" yaptıkları analiz ve değerlendirmelerin bir sonucu. Süreç içerisinde parlamentoda varolmak önemli bir hedef halini aldı ve bağımsız aday çözümü de siyasal temsilin önündeki bir engel olan yüzde on barajını aşmanın yolu olarak görüldü. Sosyalist adaylar "Meclis'te geniş ezilen kesimlerin temsilcisi olma" ve "siyasal alanda rakipsiz olan AKP'ye karşı farklı bir ses, sol bir alternatif" iddiası ile oy istiyorlar. Bu talep ise "solun ülkemizde uzunca bir süredir varlığını ve etkinliğini yitirmesinin Meclis arenasının dışında kalmış olmaktan kaynaklandığı ve bu durumun ancak Meclis kürsüsünden konuşacak sosyalist isimleri Meclis'e sokmakla aşılabileceği" tespitine dayandırılıyor. Bağımsız adaylar kendi ifadeleri ile "Parlamentoya gittikleri zaman bütün sorunların çözülmeyeceğini ama Meclis'e girmeleri durumunda sorunların nasıl çözüleceği noktasında halkı aydınlatacaklarını"¹ ifade ediyorlar. Tablo neresinden bakılırsa bakılsın sosyalist solun ciddi ölçüde bir seçim angajmanı içerisine girdiğini gösteriyor.

Bu yazıda solun seçim angajmanının anlamını irdelemeyeceğiz. Sol açısından "Meclis kürsüsünde Kemalist rejimin umdeleri üzerine yemin ederek söz söyleyebilmenin" uzun süredir üzerlerine sinmiş bulunan ölü toprağını silkelemenin tek çıkar yolu olarak görülmesi müstakil bir yazıyı hak edecek ölçüde tartışmalı bir strateji. Köktenci sol muhalefet açısından seçimin bir çıkış yolu olarak görüldüğü bir noktaya gelinmesinin; solun genelinde muhtıraya karşı basiretsiz duruşların -daha doğrusu duralayışların- ve "ne şeriat ne darbe" türü renksiz, kokusuz, kof söylemlerin mantıksal bir sonucu olduğunu söylemek abartı olmaz. "Denize düşen yılana sarılır" stratejisinin muhalif değerlerin erozyonunu meşrulaştıran ve egemen değerlere karşı köktenci duruşları eriten bir durum olduğu düşünülürse; rejimin kadim politikası burada da kendini gösteriyor: Ölümü gösterip sıtmaya razı etmek!

Bu yazıda esas olarak; seçimlere angaje olmuş solun ve "ezilenlerin sesi olma iddiası ile ortaya çıkan" bağımsız adayların bu ülkede ezilenlerin önemli bir yekununu oluşturan Müslümanların yaşadığı zulümlere ve İslam'a karşı tutumlarını değerlendirmek istiyoruz. İslam'a ve Müslümanların haklarına karşı takınılacak tavır muhalifler açısından bir anlamda samimiyet testi anlamını taşıyor. Zira Müslümanların başta başörtüsü ve eğitim hakları olmak

üzere resmi ideoloji tarafından maruz bırakıldıkları zulümlere tavır almak yalnızca "ezilen bir kesimin sorunları ile ilgilenmek" anlamında bir samimiyet testi anlamını taşıyor. Bu aynı zamanda seksen küsur yıllık Kemalist düzen ve darbe tehditlerine karşı dik duruşu da ifade ediyor. Resmi ideoloji karşısında Müslümanların yanında olmak ya da olmamak, aynı zamanda 28 Şubat düzenine karşı duruşu yahut da 28 Şubatçı muhtıracılar ile uyumlu bir çizginin sürdürüleceğini ifade eden bir turnusol kağıdı anlamı taşıyor.

Başörtüsüne Şaşı Bakmak

Seçim modası olduğu üzere bağımsız sol adaylar da seçim beyannameleri yayınlamış bulunuyorlar. Bu programlarda seçime nasıl baktıklarını, önemli gördükleri sorunları, çözüm önerileri ve vaatlerini aktarmaktalar. Bu seçim programlarında halkın geniş kesimlerinin İslami kimliğe dair taleplerine uygulanan katı yasakların nasıl değerlendirildiğine ve bu zulme dair çözüm önerilerine bir göz atalım. Öncelikle ESP'nin seçim beyannamesini değerlendirelim:

ESP'nin seçim beyannamesinde; halkın İslami talepleri ve egemenlerin bu taleplere tepkisi çerçevesinde gelişen muhtıra ortamının değerlendirilmesi temel vurguyu ifade ediyor. Ancak ESP'nin beyannamesi tek bir kelime ile olsun başörtüsüne özgürlükten, ibadet hakkının teslim edilmesinden, dindar kişilerin fişlenmesinden son verilmesinden, Müslümanlara yönelik düşünce ve inanç yasaklarını kaldırmaktan bahsetmiyor. ESP "bir yanda askeri faşist cephe; diğer yanda neo-liberal gerici cephe"ye karşı olduğunu söylüyor; AKP'ye vuruyor ama AKP tarafından kuşatılan halkın geniş kesimlerinin İslami talepleri hususunda sus pus oluyor.

Seçim deklarasyonu laiklik tartışmalarını şöyle değerlendiriyor: "12 Eylülcü generallerin laikliğin savunucusu değil, engeli olduğunu haykırıyoruz. Okullara zorunlu din dersi koyanların, solu ezmek için toplumsal gericiliği var gücüyle geliştirenlerin, Alevi köylerine zorla cami dikenlerin, Diyanet İşleri'nin arkasında duranların laikliği değil, devlet dinini savunduklarını halfamıza anlatacağız. Gerçek bir laikliğin ancak politik özgürlükle birlikte kazanılabileceğini göstereceğiz." "Alevilere zorla namaz kıldırıldığı" iddiasıyla din özgürlüğünün yılmaz savunuculuğuna soyunan bu tavır; beyannamenin yayınlandığı günlerde gündemde olan Bağcılar Lisesi'nde namaz yasağı konusunda yahut da gümüş yüzük takanların fişlenmesi hususunda; namaz kılanların YAŞ kararları ile ordudan atılması konularında "din özgürlüğü" sorununu göremiyor maalesef.

Benzer bir çifte standart seçim beyannamesinin kadın hakları ile ilgili bölümünde de sürüyor: "Kadınları sadece vitrin süsü olarak gören burjuva partilerinin, erkek egemenliğinin bekçisi olduğunu teşhir edeceğiz. Kadının yaşamın her alanında ikinci cins sayılmasına ve ayrımcı yasalara; emekçi kadınlara yönelik çifte sömürüye; namus cinayetlerine ve kadına yönelik her türlü şiddete karşı mücadeleyi büyüteceğiz. Emekçi kadınları politikaya katma, özgürleştirme irademizi, adaylarımızın çoğunluğunu kadınlardan seçerek de ortaya koyuyoruz." ESP'liler; seçme, çalışma, eğitim, seyahat, sağlık ve kamusal alanda özgürce varolma dahil tüm hakları ellerinden alınan başörtülü kadınların sorunlarını hatta böyle kadınların var olduklarını unutmış görünüyorlar. Öyle ya, var olduklarını unutmasalar bu ülkede milyonları etkileyen böylesi yakıcı bir zulme bir cümle ile olsun değinmezler miydi? Dahası bu seçime gidilen süreci açan şeyin egemen Kemalist bürokrasinin "eşi başörtülü bir cumhurbaşkanı" istememesi olduğunu yani başörtüsünün seçim sürecinde darbecilerin temel hedefi olduğunu da unutmış durumdalar. 27 Nisan muhtırası karşısında bağımsız bir tavır sergileyen ESP'nin bu tavrını seçim beyannamesine tam anlamıyla yansıtmaması ise olumsuzluk olarak görülmelidir.

Baskın Oran: "Öğretmen ve Doktorlar İçin Başörtüsü Yasak Olmalıdır!"

Bir de bağımsız adayların diğer cephesine bakalım. Birçok sol çevre, örgüt ve aydının desteklediği Baskın Oran için hazırlanan 'Sesimiz Baskın Olsun' başlıklı broşürün 'Bireye Dokunulamaz' başlıklı bölümünde şu ifadeler yer veriliyor: "Kamu görevlisinin kılık kıyafeti devletin kurallarına bağlıdır. Vatandaş bu kuralların dışındadır. Kamu hizmeti alan ve kamu hizmeti veren ayrımını herkesin anlaması lazım. Türban takan üniversite öğrencisi hizmet alan kişidir, eğitim hakkı engellenemez. Üniversite öğretim üyesi türban takamaz, öğrenci takabilir."²

16 Haziran akşamı SkyTürk kanalında kendisiyle yapılan uzun söyleşide Baskın Oran benzer ifadeleri yine tekrarlıyor ve hatta daha da ileri giderek ordunun hakkında muhtıra verdiği başörtülü çocuklar hakkında şu ifadeleri kullanıyordu: "E tabi; 23 Nisan günü, o bayram günü başörtülü çocuklara ilahi söyletmek, o şekilde sahneler çıkartmak da tasvip edilmesi mümkün olmayan çok çirkin bir durum."³ Program sunucusunun halkın İslami talepleri ve son muhtıra çerçevesinde sorduğu sorulara Baskın Oran yalnızca "İslamcı yöneliş Anadolu burjuvazisinin merkezden pay kapması savaşıdır." analizi çerçevesinde cevaplar veriyor. Halkın İslami ve insani taleplerini analiz dışı tutan Baskın Oran; egemenlerin dindar halka muhtıra vermesi ile sonuçlanan süreci AKP çevresinde yuvalanmış bir kısım zenginler sınıfının pay kapma kavgası ile izah etmeye çalışıyor.

SkyTürk televizyonu sunucusu Enver Aysever, başörtüsü ile ilgili açıklamaları üzerine Oran'ın mantığını ve tutarlılığını sorgulayan şu çok yerinde soruyu soruyor: "Peki efendim; tıp okuyan bir başörtülü öğrenci mezun olunca doktorluk yapamayacak ise; eğitim fakültesinde okuyan bir başörtülü mezun olunca öğretmen olamayacak ise okumasının ne anlamı var ki?"

Bu soru üzerine Baskın Oran sözlerinin içerdiği mantıksal hatayı anlamış olacak ki şöyle toparlama ihtiyacı duydu: "Efendim bu gri bir alan. Böyle gri alanlar var. Bakın ben size daha gri bir alan söyleyeyim: Başörtülü biri avukatlık stajı yapabilir mi? Bir başörtülü vergi dairesine gidip başörtülü olarak vergisini verebilirken orada çalışabilmen mi? Şimdilik bu alanları konuşacak durumda değiliz. Bari hizmet alan - hizmet veren ayrımını koyalım. Süreç içerisinde siyah-beyaz alanları çözdükçe bu gri alanların çözümüne de sıra gelebilir. Tabii bunun da bir şartı var: Dinin devlet talebinin bitirilmesi. Dinin devlet talebi ile mücadele edilmelidir. Dinin siyasal alandaki talepleri sona erdirildikçe bu gri alanlarda da çözüm üretilebilir."

Ne toparlama ama! Bir mantık hatasını telafi edeyim derken başka bir devasa mantıksızlığa kapı aralamak! Tabi bu sözler üzerine keşke Enver Aysever mantık açığını ortaya çıkartmasaydı da, Baskın Oran da başörtüsü yasağını böyle bir saçma şarta bağlamasaydı diyoruz içimizden. Demek başörtülülerin kamusal ve siyasal alandaki İslami talepleri yok edilmedikçe başörtüsüne özgürlük beklenmemeli! Bu sözlerin Demirel'in başörtüsü yasağına getirdiği "Köydeki kadının başörtüsüne karışıyor muyuz?" yaklaşımından farkı var mı? Demek başörtülüler çürümüş laik siyasal sisteme entegre oldukça, İslami kimlik ve ideolojilerinden soyutlandıkça özgür olacaklar! Başörtüsü sorununun çözümünü rejime "entegrasyona" bağlayan böylesi bir görüş, Fransızların yasağa ürettikleri çözüm ve MGK'nın 28 Şubat kararlarında talep ettiği şeyle ne kadar da örtüşüyor!

"Hizmet" Kavramı Kapitalist Bir Jargondur

Keşke bu söylemin tek açığı içsel tutarlılığı olsa. Yazık ki solu temsil adına ortaya çıkan bir kişi; "hizmet alan ve veren" temelli bir ayrımın kapitalist bir ayrım olduğunu fark etmiyor dahi. Hizmet; bir şirket terimi olarak gelişen ve son çeyrek yüzyılda siyasal arenaya giydirilmeye çalışılan bir kavramdır. Her insanın doğuştan sahip olduğu haklar hiçbir şekilde pazarlık konusu edilemez, "Müşteri her zaman haklıdır." diyen kapitalist düstur ile iğdiş edilemez.

Hizmet alan - hizmet veren, kamusal alan, siyasi sembol, devlet memurunun tarafsızlığı, laik devlet düzeni gibi kavramlar tümüyle küresel sistemin ideolojik aygıtlarıdır. Bu durumu fark etmeden ortaya çıkanların bir de "Ezber bozuyoruz!" diye övünmelerine bilemiyoruz ne demek gerek! Bunun adı ezber bozmak" değil; aksine kapitalist ezberleri sol bir üslup ile yeniden sunmaktır! Sayın Baskın Oran, vergi dairesine vergisini ödemeye giden kadının başörtüsünü pak görüyormuş ama vergi dairesinde başörtülü çalışamazmış. Devletin başörtülülerin vergisini kabul etmesi ne büyük lütuf!

Baskın Oran'ın temsilcisi olduğu sol; başörtüsü zulmüne karşı tavırlarında gördüğümüz gibi modernist ve kapitalist amentüleri şuursuzca dillendiriyor. Bağımsız olmak yalnızca seçim pusulasında bağımsız yazması ile olmuyor demek ki; Batılı paradigmalardan ve muhtıra tehditlerinden de zihnen ve kalben bağımsız olmak gerek...

Devlet Halk İçindir, Halk Devlet İçin Değil!

Baskın Oran'ın öğretmeninin başörtülü olamayacağına dair fetvasına sunduğu gerekçe de ilginç: "Çünkü öğretmen devleti temsil eder!" Baskın Oran siyaset derslerinde bunu anlatıyor ise vay onun öğrencilerinin haline. Demek vatandaş devleti temsil eder! Oysa biz modern siyaset teorisinde devletin, halkı temsil ettiğini sanırdık.

Memur devleti temsil etse bile bu; bizimki gibi devletin katı bir resmi ideolojisi olan ülkelerde memurun devletin resmi ideolojinin kayıtsız şartsız imanlısı ve kölesi olmasını mı gerektirir? Bu nasıl bir mantıktır ki resmi ideolojinin öğrenci üzerindeki etkisini sorgulamaz da, başörtülü öğretmenin öğrenciye baskı anlamı taşıyacağını ve kötü örnek olduğunu vehmeder!

Rejimin sahipleri de zaten yasağa benzer bir gerekçe gösteriyorlar: Başörtülü bir memurun örneğin hakim, doktorun, polisin tarafsızlığını yitireceğini, karşısındaki vatandaşa yanlış davranacağını iddia ediyorlar. Oysa örtülü olmak bir taraflılık hali ise örtüsüz olmak da bir taraflılık hali değil midir? Örtüsüz olmayı nötr bir durum olarak alan bu yaklaşımın art niyetli olduğu açık. Hele de günümüz Türkiye'sinde polis, asker ve hakim gibi egemen sınıfların laik ideolojisine katı bir iman sahibi olanların karşılıklarına gelen Müslümanlara nasıl davrandıklarını göz önüne aldığımızda. TC hakimleri İslami kimliği ile tanınan kişilere en üst sınırdan ceza verme geleneğindeler. Ne de tarafsızlar doğrusu!

Sol ve DTP İslam'a Karşı Çifte Standartlı!

Baskın Oran'ın aday olduğu bölgeden seçilip seçilmemesi bir yana İslam konusunda gösterdiği şaşılık, solun neo-liberal amentünün çeşitli yüzlerini teşhis etmek konusunda ne kadar idraksiz bir konumda olduğunu ispatlıyor. Küresel sistemin ve onun yerli taşeronu olan egemen Kemalist kadroların İslam'a saldırmak amacı ile ürettikleri ideolojik söylemleri solun da böylesine kolayca kabullenmesi sosyalist mücadele iddiasında bulunanlar adına açması bir durumdur. Ne yazık ki son muhtırada gördüğümüz üzere sol; darbelere ve muhtıralara tavır almak konusunda ikircikli tutumlar takınıyor, özgürleştirici bir muhalefet çizgisine gelmekten ürüyor. Sol; küresel sistemin ürettiği, 'terör', 'ılımlı İslam', 'canlı bomba', 'Ortaçağ düzeni isteyen Taliban Müslümanlar' gibi jargonlara olduğu gibi yerli egemenlerin ürettiği 'kamusal alan', 'laik devlet düzeni', 'seküler eğitim', 'hizmet', 'vatandaşlık bağı', 'kamusal yansızlık', 'anayasal vatandaşlık', 'cumhuriyet değerleri' gibi baskıcı ideolojik söylemlere de kolayca adapte oluyor.

Solun başörtüsü ve İslami değerlere karşı takındığı tavrı anarken; bağımsızların taktik olarak desteklediği DTP'nin başörtüsü konusunda takındığı tavrı da anmadan geçmemek gerek. DTP'den; ideolojik yönelimi gereği sol sayılamayacak olsa da toplumsal tabanı itibari ile başörtüsü zulmü konusunda tavır almasını beklemek tutarlı bir durum olsa gerek. Yapılan anketlerde en fazla başörtülü seçmeni bulunan ikinci parti olarak DTP görünüyor. Ancak nafile; bu durum hiçbir şeyi değiştirmiyor. CHP "Türklerin" başörtüsü yasağı hakkında ne

düşünüyorsa, DTP de 'Kürtlere' de uygulanan başörtüsü yasağı hakkında o kadar söz söylüyor. Kürt halkına bunca vaat ve özgürlük nutukları arasında hadi İslami kimliğe yönelik baskıları bir kenara bırakalım, Kürt halkı üzerinde de aynı şiddeti ile sürmekte olan başörtüsü zulmüne karşı DTP'lilerin en küçük bir itirazı duyulmuyor. 'Kadın hakları', 'töre cinayetleri', 'farklı cinsel tercihler', 'namus kavramı' gibi alanlarda sık sık açıklamalar yapan DTP Eşbaşkanı Aysel Tuğluk dahil hiçbir DTP yöneticisi ve adayı başörtüsü yasasına ve İslami kimlik üzerindeki kısıtlamalara dair tek bir söz söylemiyor, bu konuda üç maymunu oynuyorlar.

Sol Açıkça Muhtıranın Etkisinde

Yaşanılan durum; başörtüsü başta olmak üzere İslami kimlik üzerindeki yasak ve zulümlerin kanıksanmasından veyahut unutulmasından öte bir hali işaret ediyor. Yasağın unutulmuş olduğu söylenemez; zira muhalifler dahil tüm toplum kesimleri çeşitli toplumsal alanlarda yasağın çirkin yüzleri ile karşı karşıya kalıyorlar. Dahası; son seçimlere girilen süreçte "başörtüsüne" yapılan saldırılar ve muhtıranın başörtüsü saldırısı ile sunulması karşısında vicdan sahibi her muhalifin bu konuda iki çift tutarlı laf etmesi beklenir. Peki muhalifim diyenler bu konuyu niye bilinçli bir şekilde es geçiyor?

Durum çok açık: Kendine muhalifim diyen parti, grup ve adaylar; rejimin sahiplerinin muhtıra verecek ölçüde düşmanlık ettiği başörtüsü gibi "netameli" bir konuda tavır almak istemiyor, rejimin sahiplerinin kinini üzerlerine çekmek istemiyor, korkuyorlar. Bir kısım aciz sol hareketler ise "ne şeriat ne darbe" dedikleri kokmaz, yapışmaz politika adına efsunlanıyor; Genelkurmay'ın isteklerine uyumlu, muhtıranın arzuladığı yönde tavır alırlar gerçekleştiriyorlar. Yasağı görmezden gelerek başörtülülere maruz kılınan zulme destek vermezler ise "İslamcılar"ın güçleneceğinden korkuyorlar. Neresinden bakılırsa bakılınsın ne yazık ki; pasif, edilgen, statükoya yakınlaşan, rejimin işini kolaylaştıran, aciz bir sol muhalefet görüyoruz. Muhalifler kendilerinden olmadığı için Müslüman kesimlere uygulanan zulümlere sessiz kalıyorlar, uyumlulaşıyorlar.

Görülüyor ki "merkeze kayma" adı verilen sapma yalnızca AKP gibi muhalif kesimlerden gelenleri kuşatmıyor. Muhalifler de söylem ve eylemleri ile "merkeze" kayıyor. Solun muhtıra tehditleri karşısında pragmatik nedenlerle tavır almaması da muhalif değerlerin aşındığı bu süreci tetikliyor.

Sonuçta ortada merkeze kayarak; liberal amentünün kavramları ile konuşmaya alışmış, küresel hakim değerleri sorgulamayan, modernizmin dili ile halkına yabancılaşan, zamanla Meclis'e girmeyi çözüm görmeye başlayan, halkına "başka bir dünyayı" değil de bir kısım özgürlük kırıntılarını vaat eden bir muhalefet tablosu ile karşılaşılıyor. "Merkeze taşınan" muhalifler devrimci değerleri değil muhtıralar karşısında "suya sabuna dokunmayan" politikaları ufuk olarak görüyorlar. Zaten muhtıralar da bunu hedeflemez mi; köktenci talepleri hizaya getirmek! Zamanla Ufuk Uras'ın ya da Baskın Oran'ın AKP'ye alternatif olma iddiasını görüyoruz. Yani merkeze taşınan farklı çevre grupları aynı siyasal meşruiyet arenasını paylaşma yarışına giriyor. "Devrimci siyaset" algısı ve "kendi meşruiyetini kendi üreten köktenci muhalefet anlayışı" ise unutulmuş sürecinde.

Dipnotlar:

- 1- Sosyalist adaylar: İşçi ve Emekçilerin Hakları İçin Adayız, Atılım Gazetesi, 22.06.2007
- 2- Zaman Gazetesi, 18/06/2007
- 3- 16 Haziran 2007, SkyTürk, Enver Aysever'in sunduğu Aykırı Sorular programı.

Haksöz Dergisi Sayı: 196 - Temmuz 2007

Kaynak: [Seçimler ve Sol: Bir Turnusol Kağıdı Olarak Başörtüsü Yasağı - Bünyamin Esen](#)